

УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ ВИКОНАВЧОГО КОМІТЕТУ ЛУБЕНСЬКОЇ
МІСЬКОЇ РАДИ
ЛУБЕНСЬКОГО РАЙОНУ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
ОПОРНИЙ ЗАКЛАД
«ЗАСУЛЬСЬКИЙ ЛІЦЕЙ ЛУБЕНСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
ЛУБЕНСЬКОГО РАЙОНУ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ»
ОЗ «ЗАСУЛЬСЬКИЙ ЛІЦЕЙ ЛМР»

Організація роботи гуртка “Народна творчість”

Автор :
Пасічник Ольга
керівник гуртка “Народна творчість”

Лубни-2022

Декоративно-прикладне мистецтво українського народу - складова культурної спадщини нашої нації, і воно потребує вивчення, збереження і примноження. Саме цій меті підпорядкована робота гуртка «Народна творчість», яка тісно пов'язана з українським народним мистецтвом, відомими промислами й ремеслами – вишивкою, бісероплетінням, писанкарством, ліпленням. Заняття в гуртку спонукають дітей до творчості, розвивають їхні інтереси, здібності, навички, уміння фантазувати, втілювати власні ідеї на практиці.

Це мистецтво краси, фантазії, естетичної наснаги, мистецтво мудрого декоративного відтворення світу, природи, почуттів людини.

Універсальними у вирішенні завдань художнього й особистого розвитку дітей, громадського та духовного становлення підростаючого покоління є заняття, на яких гуртківці опановують секрети прикладної народної творчості. Це зумовлено тим, що вже у ранньому віці творча діяльність становить одну з найдоступніших і емоційно-захопливих форм прикладної діяльності дитини.

У процесі ознайомлення із особливостями декоративно-прикладного мистецтва України та практичним опануванням навичок виготовлення виробів вихованці набувають активності, самостійності й ініціативності, у них формуються товариські відносини, почуття взаємодопомоги та взаємоповаги.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
Розділ 1. ОСОБЛИВОСТІ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА	
1.1. Розвиток декоративно-прикладного мистецтва в Україні	6
1.2. Різноманітність декоративно-ужиткового мистецтва України	8
Розділ 2 МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ РОЗДІЛУ «ТЕХНІКА ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА»	14
ВИСНОВКИ	18
ДОДАТКИ	19
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	25

ВСТУП

Актуальність дослідження. Пам'ятками народної культури, носіями традицій попередніх поколінь є твори декоративно-прикладного мистецтва.

Декоративно-прикладне мистецтво – складне і багатогранне явище культури. Поняття це досить широке, воно охоплює багато видів народного промислу, такі як зодчество, музика, танці, фольклор, побутове мистецтво. Це мистецтво можна назвати і глибоким, тому що воно живе разом з народом, йдучи корінням в далеке минуле, і в той же час розвивається в наші дні. Поза цієї сфери неможливо уявити собі життя людини, адже кожна річ, будь-то одяг, посуд, меблі, побутові предмети, займають певне місце не тільки в організованому людиною середовищі життєдіяльності, але насамперед у її духовному світі.

Модуль з декоративно-прикладного мистецтва впливає на різні особистісні якості дитини – естетичні, моральні, інтелектуальні, трудові. Розглядаючи твори декоративно-прикладного мистецтва, діти відчують почуття задоволення від яскравих життєрадісних кольорів, багатства і різноманітності видів і мотивів, переймаються повагою до народного майстра, у них виникає прагнення самим навчитися створювати прекрасне. Широке включення всіх його видів в освітній процес сприятливо впливає на дітей, дає їм можливість пізнавати дійсність з різних сторін, викликає позитивний емоційний відгук, посилює позитивне ставлення до художньої діяльності.

На заняттях гуртка дитина освоює різні види декоративно-ужиткового мистецтва і отримує свободу в оперуванні виразними засобами. Так, в декоративній роботі вона вже здатна відходити від засвоєних стандартів побудови декоративних композицій, комбінувати їх елементи, використовуючи при побудові засоби художньої виразності даного виду мистецтва.

Мета дослідження – Розглянути методикку вивчення розділу «Техніки декоративно-прикладного мистецтва» .

Об'єкт дослідження – Метод вивчення розділу, за допомогою якого гурківці краще розуміють матеріал, властивості і зв'язки між вивченими об'єктами.

Предмет дослідження – Розділ «Техніки декоративно-прикладного мистецтва», як засіб розвитку творчих здібностей учнів.

Завдання дослідження:

1. Визначити зміст понять «декоративно-прикладне мистецтво».
2. Охарактеризувати методику вивчення розділу «Декоративно-ужиткове мистецтво»
3. Розкрити і обґрунтувати методику планування навчання з даного розділу.

Методи дослідження: для розв'язання поставлених завдань, досягнення мети використані загальнонаукові методи теоретичного рівня (аналіз, синтез, порівняння, систематизація, узагальнення науково-теоретичних та емпіричних даних).

Розділ 1.

ОСОБЛИВОСТІ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА

1.1 Розвиток декоративно-прикладного мистецтва в Україні

Декоративно-прикладне мистецтво – це особлива галузь художньої творчості, яка підпорядкована своїм законам розвитку, має свою особливу художньо-образну мову. Основна його мета – естетичне освоєння матеріального світу, художнє оформлення довкілля. Митці своїми роботами намагаються естетично прикрасити побут людини, її життєдіяльність, сповідуючи основний принцип єдності краси і доцільності. Водночас декоративно-прикладне мистецтво є образною основою життя, формує естетичні погляди людини, активно впливає на її емоції, думки й почуття. Декор у перекладі з латини означає «прикрашати». «Декоративність – якісна особливість мистецького твору, що визначається його композиційно-пластичним і колористичним ладом і виступає як одна з форм краси... Тією чи іншою мірою декоративність проявляється в усіх видах просторових мистецтв, а в декоративно-прикладному слугує головною формою вираження змісту і художньої образності... Якість декоративності вимагає особливих прийомів, типу художньо-образного мислення, міфопоетичного ставлення до дійсності». Народне декоративно-прикладне мистецтво зародилось у первісному суспільстві, коли людина жила в умовах родового ладу, а засоби для існування добувала примітивними знаряддями. Пам'ятки кожної конкретної епохи показують, як люди навчилися працювати з природними матеріалами і що з них виготовляти, яку силу надавати їм за допомогою символів-знаків (орнаменту) і що робило звичайні речі побутового призначення творами мистецтва. На всіх етапах історичного розвитку твори народного декоративно-прикладного мистецтва, залишаючись невід'ємною частиною матеріальної культури, водночас є важливою галуззю духовної культури народу. Основи художнього, духовного, естетичного в них невіддільні від утилітарного, їхня єдність обґрунтовує глибоку життєву правду народного мистецтва.

Народне декоративно-прикладне мистецтво України розвивалось у двох основних формах — домашнє художнє ремесло й організовані художні промисли, пов'язані з ринком. Ці дві форми йшли паралельно, тісно переплітаючись між собою і взаємозбагачуючись, кожна історична епоха вносила свої зміни.

Основними художніми осередками є Опішня, що знаходиться у Полтавській області (художня кераміка), Решетилівка – у Полтавській області (килимарство), Дігтярі – у Чернігівській області (килимарство, рушники та плахтові тканини), Петриківка – у Дніпропетровській області (петриківській розпис), Кроловець – у Сумській області (кроловецькі рушники), Бубнівка – у Вінницькій області (центр традиційного гончарства), Клембівка – у Вінницькій області (художня вишивка), Косів – у Івано-Франківській області (вироби з дерева, кераміка, килими), Вижниця – у Чернівецькій області (вироби з дерева, оздоблені різьбленням та випалюванням).

Художнє оздоблення побутових предметів сприяло виникненню українського декоративного розпису. Наші прадіди полюбляли прикрашати хатні стіни та господарські приміщення, інтер'єр з деревини, меблі, посуд. Хатній настінний розпис – найдавніший та найпоширеніший вид малярства, який характеризується великою різноманітністю орнаментальних мотивів у всіх зонах та областях. Розписувались віконниці, двері, обрамлення вікон і дверей, підвіконня, наріжні пілястри, фриз, що знаходиться вгорі стіни, призьба, стіни хат. В самому ж інтер'єрі хати декоративно розписували обрамлення вікон, дверей та образів, піч, стелю тощо. Коли ж декорували фасадну стіну, то основним орнаментальним мотивом слугували «квіти у вазоні».

В декорування українського житла важливу роль мали розписи на дереві: меблі, посуд, господарські речі, іграшки для дітей, скрині.

Яскравою сторінкою увійшов народний розпис в історію української культури. Він включає в себе: настінний розпис церков, хат та господарських споруджень, кальовки (різнобарвні малюнки на папері), народний живопис й графіка, розпис фарбами (олійна основа) на дерев'яних виробах (музичних інструментів, іграшок, вуликів тощо), писанкарство, розпис тканин та скла.

Ще у далеку давнину український народ приділяв достатню увагу одязі та побутовим предметам з тканини, вишиваючи на них орнамент або зображувальний мотив. Цей вид діяльності назвали українською народною вишивкою. При цьому користувались різними техніками: хрестик, гладь, мережка тощо. Досить часто вишивка поєднувала у собі кілька технік, які доповнювали один одного. Буває однокольорова та багатокольорова вишивка. Шматок домотканого полотна, потрапивши в руки народної майстрині перетворювався на справжній витвір мистецтва. (додаток 1) [1]

1.2 Різноманітність декоративно-ужиткового мистецтва України

Найчастіше для визначення суті декоративно-ужиткового мистецтва вживається назва - народне мистецтво. Народне декоративно-ужиткове мистецтво - одна із форм суспільної свідомості і суспільної діяльності.

Традиційне народне декоративно-ужиткове мистецтво - невід'ємна складова сучасної культури у найрізноманітніших його проявах. Кожний народ пізнає себе через своє мистецтво. В Україні серед гілок духовної культури народне мистецтво завжди посідало особливе місце, як чи не найголовніший спосіб буття та утвердження національної ідеї. Українці споконвіку прикрашали житло, одяг, виробляли речі домашнього вжитку.

Існує багато видів декоративно-ужиткового мистецтва в Україні. Це - художнє деревообробництво, художня обробка каменю, художня обробка кістки й рогу, художня кераміка, художнє скло, художній метал, художня обробка шкіри, художнє плетіння, в'язання, художнє ткацтво, килимарство, вишивка, розпис, батік, писанкарство, випалювання, гравіювання, різьблення, карбування, художнє ковальство, витинанки, мереживо, виготовлення виробів з бісеру, емалі, а також меблів, посуду, хатніх прикрас, іграшок, одягу, ювелірних виробів тощо. Усі вони відносяться до декоративно-прикладного мистецтва, як частина до цілого, мають відповідні спільні риси і своєрідні ознаки. Кожен з видів

унікальний за специфікою матеріалів і технологічним процесом обробки, за художньо-композиційними закономірностями структури образів .

Килимарство - виготовлення килимів, а також килимових виробів (гобеленів, доріжок, килимових покриттів) ручним або машинним способом(додаток 2). Важливе значення мають добір якісної сировини (волокон), відповідна підготовка пряжі, прядіння ниток, їх фарбування, техніка ткання, принципи орнаментально-композиційного розв'язання і кінцева обробка виробів: зарублення, в'язання тороків, вирівнювання, вичісування. На Україні найдавніші ворсові килими відомі з XVI ст. У 60-х роках XX ст. виготовлення ворсових килимів поширилося на фабриках в усіх областях України. У різних техніках виконання килимових виробів народні майстри досягли високої майстерності, вміли передбачити художні ефекти виробів .

Вишивка - найпоширеніший вид народного декоративно-прикладного мистецтва, орнаментальне або сюжетне зображення на тканинах, шкірі, виконане різними ручними або машинними швами. Дивовижне багатство художньо-емоційних рішень української народної вишивки зумовлене різнотипністю матеріалів, технік виконання орнаментів, композицій, колориту, які мають численні локальні особливості. Художнє обдарування українського народу, вершини його мистецького хисту в повну силу виявлені у вишитих творах. Українській народній вишивці притаманні мініатюрність, чистота виконання, ювелірний характер .

В'язання - вид народного декоративного мистецтва, виготовлення в'язаного полотна й окремих виробів вигинанням безперервної, цілісної нитки у петлях, що по-різному переплітаються між собою. Народні майстри, художники-професіонали, трикотажники постійно вдосконалюють технічні засоби створення полотен, які характеризуються оригінальним орнаментально-композиційним, колористичним рішенням. З 60-х років XX ст. на Україні зазнало поширення макраме - тематичні, орнаментально-декоративні композиції, виготовлені вручну з різноманітних еластичних матеріалів: ниток, шпагатів, шнурків.

Мереживо - один із популярних видів народного декоративного мистецтва; ажурні, сітчасті, декоративні вироби з лляних, шовкових, бавовняних, металевих та інших ниток. Мереживо виготовляється для оздоблення одягу, прикрашення тканин інтер'єрного призначення. За технікою виконання мереживо поділяється на ручне й машинне. Виділяється мереживо з геометричними і рослинними мотивами. Народні майстри і художники-професіонали цікаво використовують декоративні особливості мережива -- ажурного, проглядово-ефектного в прикрашенні одягових та інтер'єрних тканин.

Вибійка, розпис (вибиванка, набійка, друкованиця, мальованка, димка, синильниця) - це тканини з візерунками, нанесеними за допомогою різьблених дощок (форм, печаток, стемплів); декорування тканин, коли орнамент утворюється не в процесі ткання, а наноситься на готову тканину, друкується. Дослідники вибійки часто називають її народною графікою. Майстрів, які прикрашали тканини різними візерунками, відповідно їх фарбували, у XV ст. в центральних областях України називали вибійниками, а в західних - друкарями (полотен), малярами, димкарями тощо. Орнамент вибієнок залежав від двох типів різьблених дощок. Перший - з вибраним тлом, другий - з вибраним орнаментом. Розписні тканини, різні за орнаментом, технікою виконання, кольоровим рішенням, поділяються на типологічні групи за функціональним призначенням. В окрему групу об'єднують розписні тканини інтер'єрного призначення: декоративні панно, скатертини, рушники.

Художня обробка дерева - найдавніший вид декоративно-прикладного мистецтва, виготовлення оригінальних виробів з дерева різноманітного функціонального призначення. До найдавніших технік художнього декорування виробів із дерева належить різьблення, яким прикрашали скрині й інші предмети побуту. Сучасні меблі формують життєвий простір, інтер'єри громадських і житлових споруд, є водночас видом декоративно-прикладного мистецтва та галуззю художнього конструювання .

Художнє плетіння означає процес виготовлення творів з природних рослинних матеріалів, інколи на ребристій основі. Плетені вироби, відомі з епохи неоліту, відзначаються легкістю і зручністю в користуванні, їх пружна,

наповнена форма, насичена своєрідною фактурою переплетення, ритмікою ажурних смужок, дає неповторний художньо-образний ефект.

Художня кераміка - вироби, виготовлені з різних глин та інших неорганічних складників, які для міцності черепка висушують і випалюють при температурі 900-1500 °С. Українська кераміка має багатотисячну історію, а її славні традиції продовжують активно розвиватися і сьогодні. Її коріння сягає в глибини епохи неоліту (VI-IV тис. до н. є.) та Трипільської культури (IV-II тис. до н. Е.). Вона завжди була, перш за все, побутовим мистецтвом, творчість та удосконалення майстерності обмежувалися посудній формами і їх стриманим декором. Але навіть ті предмети, що дійшли до нас з тих давніх часів, донесли неабияке художнє майстерність їхніх авторів. Професійна кераміка кінця ХХ ст. відображає певну естетичну систему поглядів, уявлень, критеріїв, яка існують в сучасному декоративному мистецтві. Твори українських професійних керамістів, вражають оригінальністю мислення, несподіваними, часом парадоксальними рішеннями, новизною образно-пластичних знахідок (додаток 3).

Художні вироби зі скла в нашому побуті стали такими звичними предметами, що їхні мистецькі якості ми переважно не помічаємо. Ефектна прозорість і яскравий полиск дають перевагу виробам зі скла над виробами з інших матеріалів. Скло, як і коштовне каміння, можна гранувати, різьбити, гравіювати, розписувати тощо. Декоративно-ужиткові предмети зі скла - рід виробів, які призначені для обладнання житла (вази, мініатюрні іграшки зі скла, флакони та ін.)

Художнім металом називають декоративно-прикладні й монументально-декоративні твори, виготовлені вручну різноманітними техніками з чистих металів та їх сплавів. Більшість металів доволі міцні і при нагріванні пластичні, добре піддаються механічній обробці. Можна відливати масивну і легку ажурну форму. Із бляхи зручно карбувати рельєфні зображення, посуд та ін. З металу можна кувати різноманітні конструктивні речі або, витягуючи тонкі нитки, створювати візерунки. Архітектурні елементи - рід художніх виробів з чорних металів, які безпосередньо пов'язані з будівлями і надають їм привабливого вигляду (решітки, ворота з орнаментом, декоровані лавки).

Витинанки - орнаментальні й фігурні прикраси житла, ажурно витяті ножицями, вирізані ножом з білого або кольорового паперу. Нескладні для опанування прийоми витинання й недорогий матеріал дали чудові зразки прорізного паперового декору, в якому втілені вічні символи природи, колективний досвід пізнання світу, багатство фантазії. Настінні прикраси - найбільший рід витинанок, які разом з настінними розписами, паперовими квітами та іншими декоративними компонентами формували традиційну систему декору народного житла наприкінці XIX - на початку XX ст.

Писанкарство - розписування яєць. Розпис писанок мав стародавні язичницькі коріння, характеризується вишуканими і символічними орнаментальними мотивами - геометричними, рослинними, антропоморфними, які чітко й злагоджено підпорядковуються сферичній формі яйця. Тому писанку справедливо називають твором-мініатюрою, іноді це унікальний шедевр народного мистецтва.

Народне декоративне мистецтво має багатовікову історію. Упродовж століть сотні тисяч майстрів творили речі, необхідні людям у побуті, зберігаючи народні традиції, матеріалізуючи естетичний і моральний ідеал українського народу. Народне мистецтво - виразник душі народу [2]

Розділ 2

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ РОЗДІЛУ «ТЕХНІКА ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА»

I. Вступне заняття. Первинний інструктаж з безпеки життєдіяльності учнів.

Процес формування банку ідей і пропозицій (додаток 4).

Орієнтовні теми доповідей, рефератів, презентацій.

- Історія технік та технологій декоративно-прикладного мистецтва
- Сучасні (традиційні) матеріали для виготовлення виробів ДУМ.
- Найпоширеніші техніки ДУМ нашого регіону (міста, області).
- Вишивка як вид декоративно-ужиткового мистецтва (техніки вишивання (муліне, бісер, стрічками); матеріали, інструменти, пристосування, які використовують при вишиванні;

види швів...).

- Майстер-клас виготовлення вишитого виробу (торбинка, косметичка, наволочка...)

- Знаки та символи у вишивці.

- Вишивання бісером та вироби з бісеру (додаток 5)

- Бісероплетіння як вид декоративно-ужиткового мистецтва.

- Майстер-клас виготовлення виробу з бісеру (бісероплетіння: брелок, брошка, іграшка, браслет, гердан, кулон...)

- Технологія виготовлення виробу декоративно-ужиткового мистецтва у техніці (валяння, в'язання (спиці або гачок), аплікація з текстильних (або природних) матеріалів, виготовлення ляльки-мотанки, вишивання стрічками, витинанка)- можна як майстер-клас (додаток 6).

2 Заняття. Поняття про декоративно-ужиткове мистецтво. Історія технік та технологій декоративно-прикладного мистецтва.

3 Заняття. Види декоративно-прикладного мистецтва. Класифікація галузей декоративно-прикладного мистецтва за призначенням предмета, матеріалом та технікою виконання уроку

4 Заняття. Технології і техніки створення виробів декоративно-ужиткового мистецтва. Застосування найпоширеніших технік декоративно-прикладного мистецтва для виготовлення різноманітних виробів.

5 Заняття. Вишивка як вид декоративно-ужиткового мистецтва. Застосування вишивки. Техніки вишивки.

6 Заняття. Знаки та символи у вишивці. Основи побудови композиції (орнамент, види орнаментів, рапорт, стилізація реальних форм, кольори). Процес виготовлення вишитого виробу.

Зараз вишивка сприймається тільки як декоративний елемент, але для наших предків вона мала велике значення. Вони могли буквально “читати” вишивку як книги, тому що кожен символ в орнаменті має своє значення.

Це не просто кола, ромби, гілки і спіралі, ці фігури створювались десятки століть тому як унікальні символи. У часи, коли наші предки володіли магічним зв'язком зі світом природи: рослин, тварин, небесних світил. Символами Сонця, Землі, Всесвіту, Роду вони малювали свою долю, відтворюючи їх на полотні, виписуючи таємничі древні знаки як заклинання, як обереги, як коди свого роду. Саме тому вони прикрашали свої вироби найпростішими орнаментами.

Зараз є можливість зашифрувати слова, назви міст та власне ім'я у схему українського орнаменту, який нагадує QR-код. Кожна літера – це вишитий символ, кожен символ – це потужний оберіг. Абетку та її тлумачення видав у своїй книзі Володимир Підгірняк, дослідник української писанки та вишивки. Шляхом аналізу народної творчості, він виявив певні закономірності в орнаментах, які наштовхнули його на виявлення в них закодованої інформації

7 Заняття. Вишивання бісером та вироби з бісеру. Бісероплетіння як вид декоративно-ужиткового мистецтва. Процес виготовлення виробу з бісеру.

8 Заняття. Ознайомлення з техніками та технологією виготовлення виробу декоративно-ужиткового мистецтва (декупаж, валяння, в'язання, аплікація, виготовлення ляльки-мотанки, вишивання стрічками)

9 Заняття. Особливості українського декоративно-ужиткового мистецтва. Ознайомлення з творчістю народних майстрів України та майстрів інших народів що проживають в Україні. Традиції використання кольорової гами під час виготовлення виробів декоративно-ужиткового мистецтва. Тематичне оцінювання.

10 Заняття. Основні засоби виразності: стилізація, контраст і символізм. Значення символів, притаманних видам декоративно-ужиткового мистецтва. Принципи стилізації

Різні за формою і кольором мотиви (малі структурні елементи рослинного і тваринного світу, предмети побуту й сама людина) є джерелом творчості для всіх народів у всі часи. Людина отримує уяву про красу, гармонію у спілкуванні з довкіллям. Але, створюючи художній образ, вона не відтворює предмет із фотографічною точністю, а перетворює його за допомогою художніх засобів. Творчо переробляючи мотиви природи в художні образи, майстри застосовують певні узагальнення. Натурні замальовки, начерки, етюди — це початковий етап переробки природних форм у декоративні. У них необхідно передати найбільш характерні риси зображуваного.

Наступний етап роботи — створення образу з пам'яті та за уявою, узагальнюючи обриси, форми. Переробку натурних замальовок у площині

декоративної композиції і стилізації найкраще виконувати засобами графіки або в техніці аплікації. При цьому слід пам'ятати про різні завдання художників станкового і декоративного мистецтва. Наприклад, якщо завдання художника — передати типові риси конкретного об'єкта, то в декоративному мистецтві виявлення типових рис спрямоване на створення узагальненого декоративного образу з рисами орнаментальності, умовності. Переробка пейзажних мотивів у декоративні вимагає попереднього вивчення оточення, вміння узагальнити природні мотиви. У виконанні вправ необхідно орієнтуватись на ритмічну, врівноважену організацію композиційних елементів та на гармонію кольорових відношень. Перетворюючи предмети натюрморту в декоративні композиції, можна довільно змінювати розміри предметів, їх колір, тональні відношення.

Найбільш складним об'єктом відтворення в декоративному мистецтві є людина. Треба пам'ятати, що образ людини повинен бути завжди пізнавальним, узагальнення форми може здійснюватись до певних меж.

Стилізація — це процес активного відбору найбільш характерних ознак форми, свідомої відмови від усього другорядного, синтез пластичної форми з орнаментальним образом.

Принципи стилізації :

- а) узагальнення форми в її межах;
- б) узагальнення форми зі зміною обрису (окреслення предмета);
- в) узагальнення форми і спрощення конструкції;
- г) зміна характеру форми на більш декоративний;
- г) перетворення об'ємної форми в площинну.

Стилізація природних форм є перетворенням живої форми в спрощену або в ускладнену, відповідно до призначення орнаменту. Особливості композиційної структури орнаментів

Візерунок — вільна композиція декоративних мотивів.

Орнамент (прикраса) — візерунок, який складається з ритмічно впорядкованих елементів: призначається для прикрашення різних предметів (посуд, зброя, текстильні вироби, меблі, книги та інше), архітектурних споруд (як усередині, так і ззовні), творів пластичних мистецтв (здебільшого прикладних), а в первіснообщинних людей — також людського тіла (розфарбування, татування).

Орнамент пов'язаний з поверхнею, організовує її і прикрашає, орнамент оперує невизначеними формами або стилізує реальні мотиви, які схематизує до невпізнання.

Особливості орнаменту: декоративна стилізація, площинність, зв'язок із поверхнею.

Види симетрії: симетрія — це певний просторовий порядок, математично точна закономірність у розміщенні предметів або їх частин. Існує декілька видів симетрії.

Найпоширеніша - дзеркальна симетрія. Вона притаманна тілу людини і більшості тварин, багатьом предметам і застосовується в мистецтві.

Якщо будь-який предмет або фігуру розділити на дві половини так, щоб одна половина повторювала другу, то це й буде дзеркальна симетрія. Орнамент вирізаний із складеного вдвоє аркуша кольорового паперу, — найпростіший спосіб досягнення дзеркальної симетрії. Вісь симетрії — це точка, навколо якої фігура переміщується на певний кут

Наступний вид симетрії — перенесення або трансляція. Симетричні елементи можуть накладатись, якщо їх переміщувати вздовж прямолінійної осі

- Методи проектування для створення виробів декоративно-ужиткового мистецтва.
- Етапи проектування. Постановка проблеми. Визначення теми та завдань . Робота з інформаційними джерелами. Пошук інформації, яка необхідна для виконання завдань .
- Вибір об'єкта проектування. Пошук моделей-аналогів. Використання моделей-аналогів для аналізу та подальшого компоновання об'єкта проектування
- Аналіз і систематизація зібраної інформації . Створення банку ідей. Застосування вивчених методів проектування для вдосконалення та створення виробу. Отже, банк ідей та пропозицій має складатися з комплексу інформації, яка стосується об'єкта проектування і за змістом та кількістю відповідає певному етапу проектування виробу. Проте для загального випадку з метою класифікації зібраної інформації, структуру банку ідей можна подати у вигляді схеми. (Додаток А рис 4)
- Художнє конструювання форми та композиції оздоблення. Застосування засобів та методів художнього конструювання (замальовки, клаузура, макетування тощо) під час розробки композиції предмету та його оздоблення.

Клаузура — це аркуш паперу, на якому презентовані різноманітні варіанти майбутнього виробу в загальному вигляді, з прорисовкою окремих частин чи деталей. Аркуш із клаузурою повинен мати завершену композицію стосовно виробу чи проекту в цілому. Під час такої роботи можна застосовувати будь-які зображувальні засоби — від власноруч виконаних малюнків та ескізів до кольорових і скопійованих зображень. Під час створення клазури проявляється творча фантазія дизайнера, уміння застосовувати зібрану інформацію про досліджувану проблему чи об'єкт проектування. Тому аркуш клазури може містити зображення, які відображають асоціативні, фантастичні, природні

аналогії, якими користується дизайнер, чи скопійовані рисунки, фотографії з інших джерел. Дизайнер може коротко відобразити суть ідеї з відповідними написами, запитаннями, декількома варіантами розв'язків проблеми, вибираючи варіант найбільш доцільніший.

Добір та обґрунтування виду оздоблення для виробу. Розрахунок орієнтовного бюджету.

Економічне обґрунтування.

Презентація .

Вихованці мають знати: техніку безпечної праці з колючими та ріжучими предметами; види декоративно-ужиткового мистецтва (вишивка, бісероплетіння, килимарство, виготовлення традиційних іграшок з природного матеріалу та текстилю), їх історію та етнографічні особливості; поняття орнаменту та їх види; види швів українських народних вишивок; етнографічні особливості виготовлення і оздоблення килимів різних регіонів України; основи загальної композиції; особливості структури візерунку; технологічні особливості вузликкових та полотняних килимів; особливості виконання народної іграшки.

Вихованці мають вміти: переносити візерунок на тканину; підбирати композицію рослинного орнаменту для серветки; виконувати шви «уперед голкою», «поза голкою», «стебловий шов»; нанизувати бісер різними способами; читати схеми бісероплетіння та плести по схемам; виготовляти прості вироби з бісеру; виготовляти панно з природних матеріалів виготовляти найпростіші килимові вироби: дівочий головний убір перев'язку; виготовляти народну іграшку – ляльку; оздоблювати та презентувати готові роботи.

Вихованці мають набути досвід: виконання простих виробів з бісеру, з природних, підручних та текстильних матеріалів; самостійно використовувати набуті знання та вміння при виконанні творчих робіт.

ВИСНОВКИ

Опанування декоративно-прикладним мистецтвом впливає на різні особистісні якості дитини – естетичні, моральні, інтелектуальні, трудові. Розглядаючи твори декоративно-прикладного мистецтва, діти відчують задоволення від яскравих життєрадісних кольорів, багатства і різноманітності видів і мотивів, переймаються повагою до народного майстра, у них виникає прагнення самим навчитися створювати прекрасне. Широке включення всіх його видів в освітній процес сприятливо впливає на школярів, дає їм можливість пізнавати дійсність з різних сторін, викликає емоційний відгук, посилює позитивне ставлення до художньої діяльності.

На заняттях гуртка дитина освоює різні види декоративно-ужиткового мистецтва і отримує свободу в оперуванні виразними засобами. Так вона вже здатна відходити від засвоєних стандартів побудови декоративних композицій, комбінувати їх елементи, використовуючи при побудові засоби художньої виразності даного виду мистецтва.

Вихованці мають знати: техніку безпечної праці з колючими та ріжучими предметами; види декоративно-ужиткового мистецтва, їх історію та етнографічні особливості; поняття орнаменту та їх види; види швів українських народних вишивок; особливості виконання народної іграшки.

Вихованці мають вміти: переносити візерунок на тканину; підбирати композицію рослинного орнаменту для серветки; виконувати шви «уперед голкою», «поза голкою», «стебловий шов»; нанизувати бісер різними способами; читати схеми бісероплетіння та плести по схемам; виготовляти прості вироби з бісеру; виготовляти панно з природних матеріалів; виготовляти народну іграшку – ляльку; оздоблювати та презентувати готові роботи.

Вихованці мають набути досвід: виконання простих виробів з бісеру, з природних, підручних та текстильних матеріалів; самостійно використовувати набуті знання та вміння при виконанні творчих робіт.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Особливості вишиванок кожного регіону

Додаток 2
Процес створення килимів

Додаток 3
Твори художньої кераміки

Додаток 4
Процес формування банку ідей і пропозицій

Додаток 5
Робота вихованиці гуртка
“Народна творчість” ОЗ “Засульський ліцей ЛМР”

Додаток 6
Робота вихованиці гуртка
“Народна творчість” ОЗ “Засульський ліцей ЛМР”

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- <http://estetica.etica.in.ua/dekorativno-uzhitkove-mistetstvo-vidi-ta-osoblivosti/>
- <https://pidruchnyk.com.ua/1170-tehnologiyi-tutashinskiy-10-klas.html>
- <https://naurok.com.ua/materiali-do-urokiv-za-navchalnim-modulem-tehniki-dekorativno-uzhitkovogo-mistectva-118270.html>